

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 463-A SESIUNE PLENARĂ DIN 26 ȘI 27 MAI 2010

Avizul Comitetului Economic și Social European privind necesitatea unei abordări integrate a reabilitării urbane (aviz exploratoriu)

(2011/C 21/01)

Raportor: **dl GRASSO**

La 2 decembrie 2009, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Ministerul spaniol al locuințelor, în numele Președinției spaniole a Uniunii Europene, a solicitat Comitetului Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la

Necesitatea unei abordări integrate a reabilitării urbane.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 mai 2010.

În cea de-a 463-a sesiune plenară, care a avut loc la 26 și 27 mai 2010 (ședința din 26 mai 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 87 de voturi pentru, 4 voturi împotriva și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Orașul a devenit în prezent nu doar un sistem care irosește energia, ci și principala cauză a schimbărilor ambientale. Ca atare, unul dintre mijloacele importante de combatere a emisiilor nocive de CO₂ și a schimbărilor climatice este acțiunea coordonată la nivel european pentru îmbunătățirea elaborării politicilor de reabilitare urbană.

1.2 CESE pledează pentru o strategie care să cuprindă măsuri de reabilitare a cartierelor degradate din punct de vedere edilitar, urbanistic, social și ecologic, la nivel urban sau al aglomerărilor urbane.

1.3 Din păcate, instrumentele convenționale de planificare teritorială se dovedesc încă inadecvate acestui tip de abordare,

în parte fiindcă orașele se deosebesc unele de celelalte din punctul de vedere al situației și al serviciilor urbane, soluțiile nediferențiate fiind, de aceea, nepotrivite. Prin urmare, CESE propune ca UE să elaboreze instrumente de intervenție bazate pe indicatori de calitate urbană care să utilizeze praguri de disconfort sociourbanistic și de mediu și, totodată, indicatori de reabilitare urbană care să cuantifice eficiența administrativă, succesul măsurilor și rata de satisfacere a nevoilor cetățenilor.

1.4 În acest sens, reiterând unele din propunerile sale, evocate în alte avize, CESE pledează în favoarea ideii de constituire a unui Grup la nivel înalt al UE pentru *dezvoltare și durabilitate urbană* ⁽¹⁾, în vederea aprofundării și amplificării dezbaterii europene privind orașele durabile.

⁽¹⁾ JO C 77, 31.3.2009, p. 123.

1.5 În vederea unei „noi renașteri urbane”, care să favorizeze un model integrat de reabilitare urbană și să aducă în centrul atenției schimbările demografice, coeziunea socială, revizuirea bazei economice urbane, reevaluarea patrimoniului natural, procesele de dematerializare, orașele eficiente din punct de vedere energetic și biodiversitatea, CESE consideră că este nevoie de o strânsă colaborare între diferitele niveluri de guvernare (Comisie, guverne, regiuni, autorități locale), dar care să se caracterizeze printr-o aplicare mai flexibilă, mai puțin rigidă a principiului *subsidiarității*, și nu doar printr-un cadru ierarhic de competențe. În acest scop, se solicită promovarea unor rețele urbane tematice, pentru îmbunătățirea implementării procesului de reabilitare urbană durabilă.

1.6 Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor și a infrastructurii trebuie să fie un factor strategic al efortului politic al UE de reabilitare urbană, datorită beneficiilor generate în ceea ce privește reducerea cererii de energie și numărul semnificativ de noi locuri de muncă care ar putea fi create în Europa. CESE dorește ca UE să urmărească în continuare aceste obiective, prin integrarea crescândă cu programele sectoriale în curs de pregătire privind politica UE în domeniul inovării, politica europeană din transporturi pentru perioada 2010-2020 (*White Paper on Sustainable Transport for Europe*) și planul strategic european pentru tehnologiile energetice SET (*Strategic Energy Technology*), solicitând și sporirea investițiilor prin intermediul BEI și al instrumentelor financiare de care aceasta dispune (JESSICA, JASPERS etc.) și promovând parteneriate eficiente de tipul public-privat.

1.7 CESE ar dori ca integrarea între sistemul de transport durabil și sistemul energetic să constituie nucleul politicii de reabilitare urbană. În plus, această politică de integrare ar trebui sprijinită prin finanțarea de către UE a rețelilor de transport durabil și a politicilor energetice alternative, indispensabile reabilitării periferiilor.

1.8 De asemenea, Comitetul dorește ca statele membre să adopte politici fiscale stimulative, care să-i încurajeze pe cetățeni să colaboreze în vederea transformării fiecărei clădiri din orașe într-un generator de energie.

1.9 CESE solicită promovarea dezvoltării culturale și a spiritului antreprenorial, mai ales în sectorul întreprinderilor mici și mijlocii care sunt capabile să identifice soluții inovatoare pentru reabilitare și pentru înființarea de locuri de muncă ecologice.

1.10 De asemenea, CESE consideră că, pentru promovarea unei mai mari participări responsabile a cetățenilor la implementarea programelor de reabilitare urbană integrată, trebuie să aibă loc un dialog și să fie organizate consultări cu comunitățile din centrele urbane, inclusiv cu femeile, cu tinerii și cu persoanele mai expuse riscului de exclusiune. Este nevoie de lansarea, în colaborare cu rețelele reprezentative ale cetățenilor și sectoarelor, a unei campanii publicitare la nivel european cu privire la posibilitățile concrete de economisire legate de producția de energii *curate*. Campania care se desfășoară în

prezent este insuficient orientată și dispune de resurse foarte limitate.

1.11 Pentru a fi competitive în raport cu marile metropole asiatice, politicile de reabilitare a orașelor europene trebuie să poată conjuga tradiționala reconversie a spațiilor fizice cu dematerializarea reprezentată inclusiv de tehnologiile TIC, protejându-se astfel mediul și evitându-se ca, încă o dată, orașele să devoreze spațiile verzi.

1.12 În plus, CESE consideră de importanță strategică inițierea unui important demers de formare a unei clase conducătoare care să facă progrese din punctul de vedere al responsabilității, creativității și calității, pentru a-și îmbunătăți capacitatea de a opera alegeri inspirate în administrarea politicilor de renovare și dezvoltare urbană, în funcție de obiectivele de creștere durabilă preconizate de UE. Totodată, CESE reafirmă utilitatea colaborării cu DG REGIO, solicitând consolidarea acesteia. Comitetul consideră însă că este indispensabilă și oportună consolidarea nucleului operațional însărcinat cu politicile urbane din cadrul DG REGIO, în vederea accelerării proceselor legate de implementarea programelor de dezvoltare preconizate de Comisie.

2. Introducere

2.1 În ultimii 10 ani – iar Carta de la Leipzig pentru orașe europene durabile (mai 2007) este una dintre cele mai importante dovezi ale voinței statelor membre de a se pune de acord cu privire la strategiile și principiile comune în domeniul politicii de dezvoltare urbană –, dezbaterile privind politicile urbane s-a intensificat în mod semnificativ în cadrul UE. În această ordine de idei, Președinția spaniolă a UE acordă o deosebită atenție acestor aspecte și a solicitat CESE și Comitetului Regiunilor lansarea unui proces de reflecție și o contribuție la această dezbatere cu ocazia reuniunii informale a miniștrilor europeni.

2.2 Procesul de reflecție se referă la câteva aspecte importante pe care orașele trebuie să le rezolve cu ajutorul politicilor de reabilitare urbană menite să asigure, printr-o abordare integrată, un nivel de dezvoltare durabilă a spațiului urban adaptat diferitelor exigențe, în vederea:

— îmbunătățirii eficienței energetice a parcului imobiliar european, a cărui îmbătrânire se află la originea emisiilor nocive care afectează puternic calitatea vieții în orașe, prin relansarea ocupării forței de muncă și prin stimularea inovării și a dezvoltării tehnologice;

— creșterii coeziunii sociale, printr-un program integrat de reabilitare a cartierelor degradate, astfel încât să se realizeze integrarea socială, combaterea exclusiunii, formarea etc.;

— durabilității ecologice, inclusiv prin reabilitarea urbană a cartierelor degradate, adaptarea parcului imobiliar existent la obiectivele de îmbunătățire a eficienței energetice, a calității habitatului și a accesibilității, astfel încât să fie evitată distrugerea altor spații verzi.

3. Amenajarea urbană integrată

3.1 Protecția mediului înconjurător, la diferite scări urbane, și îmbunătățirea calității vieții oamenilor ar trebui să constituie unul din obiectivele operaționale importante ale politicilor regionale ale UE și ale statelor membre.

3.2 Prin acest aviz, CESE își exprimă acordul față de necesitatea implementării politicilor integrate de reabilitare urbană, în conformitate cu orientările definite de documentul privind strategia Europa 2020 și de documentul programatic al Președinției spaniole a Consiliului Uniunii Europene ⁽²⁾.

3.2.1 Într-adevăr, CESE aderă la conținutul documentului Europa 2020 și este de acord cu liniile de acțiune cuprinse în acesta, în legătură cu faptul că politicile de reabilitare trebuie să ia în considerare anumite concepte inovatoare:

— îmbunătățirea resurselor umane, mai ales în ce privește nevoile populației vârstnice, nivelul de integrare a noilor imigranți, eradicarea sărăciei (în special în rândul copiilor), creșterea solidarității dintre generații;

— creșterea bazată pe cunoaștere;

— crearea unei societăți participative și creative;

— crearea unei economii competitive și interconectate, care acordă atenție pieței sociale și ecologice.

3.2.2 CESE consideră că documentul programatic al Președinției spaniole este conform cu aceste principii, în măsura în care unul dintre obiectivele sale prioritare este asigurarea dreptului de cetățenie și respectarea libertăților fundamentale pentru toți, în mod analog Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

3.2.3 Aceste obiective promovează ideea de reabilitare urbană, care presupune o puternică interdependență între calitatea spațiilor și calitatea facilităților de primire, așadar o reabilitare deschisă tuturor cetățenilor, independent de limba pe care o vorbesc, de originea sau religia lor.

⁽²⁾ Comisia Comunităților Europene, Document de lucru al Comisiei – Consultare privind viitoarea strategie „UE 2020”, Bruxelles, 2009 și Ministrul Afacerilor Externe și al Cooperării, Secretariatul de stat pentru Uniunea Europeană, Programul Președinției spaniole a Consiliului Uniunii Europene 1 ianuarie-30 iunie 2010: „Europa inovatoare”, *Imprenta Nacional Boletín Oficial del Estado*, Madrid, 2010.

4. Câteva aspecte urbane

4.1 În conformitate cu principiile enunțate în documentele de mai sus, această idee de reabilitare trebuie să se raporteze la un sistem de schimbări importante în forma și natura orașelor ⁽³⁾:

— răspândirea *urbanizării galopante (urban sprawl)*, a orașului difuz, consecința fiind consumul ridicat de terenuri și *dezeconomii* de scară;

— declinul organizării funcționale a orașului, cu criza centrului istoric, a periferiilor degradate și a zonelor de producție;

— prevalența răspunsurilor mai degradă conservatoare la criză, ce demonstrează puțină imaginație și creativitate și, mai ales, adaptarea insuficientă la o lume globalizată;

— înlocuirea sistemului de „funcții” cu sistemul de „containere”, care trebuie considerate locuri complexe și foarte degradabile, aflate în teritorii metropolitane nediferențiate;

— pierderea sensului de limită teritorială, care își păstrează trăsătura administrativă, dar tinde să-și piardă sensul geografic, simbolic și politic;

— restrângerea zonelor verzi din jurul orașelor, ceea ce determină pierderi grave din punctul de vedere al biodiversității;

— creșterea duratei navetei între domiciliu și locul de muncă, cu efecte negative asupra calității vieții;

— spațiile urbane, inclusiv cele tradiționale, tind astăzi să devină spații închise și specializate: cartierul *rezidențial* izolat, parcurile tematice destinate recreerii, instruirea limitată la școli sau campusuri universitare, cultura în muzee și în teatre etc. Spațiul închis proclamă supremația dimensiunii private (ca stil de viață ori concepție și practică juridică), în detrimentul nevoii comunității;

4.2 Logicii spațiului închis trebuie să i se contrapună cea a spațiului nelimitat, reprezentat de relațiile imateriale, pentru care noțiunea de timp tinde să substituie conceptul de distanță fizică.

⁽³⁾ O abordare strălucită a principalelor probleme de transformare urbană se găsește la Massimo Cacciari, *La città*, Pazzini Stampatore Editore, Villa Verucchio (RN), 2004.

4.3 Reabilitarea spațiilor urbane trebuie să combine astfel tradiționala reconversie a spațiilor fizice cu dematerializarea, găsindu-și suprema expresie în tehnologiile de telecomunicații. De fapt, problema care se pune este rezolvarea dilemei dintre spiritul care urmează acum logica omniprezenței și corpul care nu poate rămâne în mod constant în mișcare și deșezădăcinat, ci tinde să-și găsească rostul în locuri și spații de înaltă calitate.

4.4 Prin urmare, procesul de reabilitare va rezulta din sinergia și integrarea a trei dimensiuni urbane:

— orașul *agora*: în centru se află omul iar între zonele de habitat și spațiul urban și între coeziunea socială și dezvoltarea economică se creează o armonie deplină;

— orașul „*glocal*” (*global* + *local*): urmarea unui echilibru mai bun între procesele de globalizare și capacitatea de valorificare a resurselor locale, a trăsăturilor și atitudinilor specifice;

— orașul *durabil*: care ar trebui să-și poată rezolva singur problemele pe care le-a generat, fără a le lăsa în seama altora sau a generațiilor viitoare.

5. Un model holist de reabilitare urbană

5.1 Comitetul se declară în favoarea unei „**noi renașteri urbane**”⁽⁴⁾, fenomen caracterizat prin:

— creșterea coeziunii sociale;

— reînnoire culturală;

— reformarea bazei economice urbane (pentru a înfrunta actuala recesiune severă);

— reevaluarea patrimoniului natural (datorită proceselor de dematerializare și creștere a biodiversității).

5.2 O politică bazată pe ideea unei „noi renașteri urbane” ar spori semnificația „Planului european de redresare economică în regiuni și orașe” (*European Economic Recovery Plan in Regions and Cities – EERP*)⁽⁵⁾, interpretând rolul important al autorităților locale în depășirea crizei ca pe un aspect structural, cu

⁽⁴⁾ Richard Rogers, *Towards a Strong Urban Renaissance*, Urban Task Force, London, 2005, poate fi descărcat la adresa: www.urbantaskforce.org.

⁽⁵⁾ Uniunea Europeană – Comitetul Regiunilor: *Planul european de redresare economică în regiuni și orașe*, Bruxelles, 2008. Poate fi descărcat la adresa <http://portal.cor.europa.eu/europe2020/Pages/Library.aspx>.

consecințe nu doar asupra crizei economice, ci și asupra valorificării tuturor resurselor comunităților noastre.

5.3 Ar prinde, astfel, formă un model integrat de reabilitare urbană, ca o articulare spațială a unui „**new deal ecologic**”⁽⁶⁾, în care sistemul holist de măsuri (în care intră resursele umane, naturale și fizice) ar trebui să aibă ca referință importantă o nouă definiție a bogăției, bazată nu doar pe acumulare, ci și, în special, pe economisirea resurselor și pe creșterea bunăstării publice⁽⁷⁾.

Acest model presupune ca autoritățile locale să joace un rol de căpetenie în promovarea participării active a cetățenilor și a economiei locale, în vederea accelerării dezvoltării piețelor și tehnologiilor ecologice. Propunerea de creare a unui grup de nivel înalt privind dezvoltarea durabilă ar putea contribui la îmbunătățirea și dezvoltarea rețelelor tematice între orașe, inclusiv cele mici sau mijlocii, în vederea îndeplinirii acestor obiective.

6. Abordarea holistă a măsurilor de reabilitare urbană cuprinde:

6.1 Resurse umane

6.1.1 Trebuie combinate în mod armonios obiectivul Strategiei de la Lisabona („realizarea unei societăți mai competitive, prin sporirea cunoștințelor și a creativității”) și obiectivul documentului programatic Europa 2020, care evidențiază importanța promovării coeziunii prin politicile de sprijinire a segmentelor mai vulnerabile ale societății (în special persoanele vârstnice), printr-o mai bună integrare (în special a noilor imigranți), prin eradicarea sărăciei și creșterea solidarității între generații.

6.1.2 UE a oferit spațiu cultural și practic pentru:

— dezvoltarea *sentimentului de comunitate*, astfel încât toate părțile interesate – organizații tehnico-profesionale de urbanisți, arhitecți, ingineri etc., organizații antreprenoriale și locative – să poată participa la planificarea urbană;

⁽⁶⁾ Documentele propuse sunt următoarele: *A green new deal for Europe*, propus de Wuppertal Institut, *Rethinking the Economic Recovery: A Global Green New Deal* (sub egida Programului ONU pentru mediu), *A green new-deal* (al organizației New economics foundation) și *Toward a Transatlantic Green New Deal: Tackling the Climate and Economic Crises* (publicată de Worldwatch Institute pentru Fundația Heinrich Böll).

⁽⁷⁾ În acest mod s-ar aplica pe deplin la nivel local recomandările cuprinse în Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European *Dincolo de PIB: Măsurarea progreselor într-o lume în schimbare* (COM(2009) 433 final); se poate descărca la adresa <http://www.beyond-gdp.eu>. Aceste recomandări se bazează pe raportul elaborat de Stiglitz, Fitoussi și Sen, sub egida UE și la inițiativa guvernului francez, disponibil la <http://stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm>.

— dezvoltarea unor noi cunoștințe și a principiului creativității, prin promovarea unor noi forme de cercetare și de instruire, cu implicarea universităților și stimularea modelelor de planificare creativă a spațiilor urbane⁽⁸⁾. Cea mai bună cale de sporire a eficienței acestor politici este promovarea formelor de parteneriat public-privat.

6.1.3 Aceste politici trebuie regândite, pentru:

— a promova practici de *bună guvernare* a spațiului urban, inclusiv în zonele periurbane și rurale, în scopul sporirii nu doar a bunăstării economice, ci și a bunăstării psihologice, spirituale și sociale;

— a crea noi locuri de muncă, în special pentru tineri și imigranți, pentru a nu mai vorbi de reconversia celor desemnați prin sintagmele clasice *gulere albastre* și *gulere albe*, afectați de criza actuală. În acest sens, CESE sugerează promovarea ideii unei *forțe antipoluare* („*carbon army*”), în legătură cu reconversia durabilă a orașelor.

6.1.4 Previziunile demografice arată că, în 2060, mai mult de jumătate din populație va avea peste 48 de ani, noile fluxuri migratorii se vor consolida, mai ales cele ale tinerilor către orașe, iar declinul regiunilor rurale și defavorizate va continua. În contextul acestui scenariu, trebuie luate în considerare următoarele acțiuni la nivel local:

— dezvoltarea unei culturi generatoare de sinergie între întreprinderile publice și private, care să determine creșterea IMM-urilor și să impulsioneze o comunitate urbană bazată pe participare și creativitate;

— realizarea unor mecanisme care să întărească dialogul și consultările cu comunitățile urbane, incluzând aici femeile, tinerii și persoanele cele mai expuse riscului de excludere;

— ameliorarea standardelor de viață, prin recurgerea la soluții inovatoare în domeniul locuințelor durabile din punct de vedere social, al asistenței medicale și al sistemului educativ.

6.1.5 Noile locuri de muncă create datorită acestui *New Deal* ecologic și datorită reducerii emisiilor necesită politici de formare și de difuzare a informațiilor. Trebuie depuse eforturi pentru:

— a facilita accesul la platformele de informare ale UE (pe probleme de mediu, utilizarea eficientă a energiei, transporturi, economie etc.);

⁽⁸⁾ Jan Jacob Trip, *Creative city development in the Lisbon strategy*, TU Delft, 2009. Xavier Vives, Lluís Torrens, *The strategies of european metropolitan areas in the context of the European Union enlargement*, Pla Estratègic Metropolità de Barcelona, 2005.

— a se conecta la *comunitățile cunoașterii și inovării* (CCI) ale EIT (Institutul european de inovare și tehnologie), pentru a asigura un transfer rapid al noilor tehnologii la nivel local;

— a elabora o strategie activă de diseminare a celor mai bune practici în ce privește integrarea tehnologiilor ecologice în comunitățile urbane.

6.2 Resursele naturale

6.2.1 Supremația resurselor naturale în raport cu resursele fizice obligă la studierea cu prioritate a **metabolismului urban**, în vederea implementării proceselor de reconversie bazate pe economisirea materiilor prime și pe eliminarea deșeurilor.

6.2.2 **Cunoașterea metabolismului urban** este un instrument important pentru atingerea obiectivelor de îmbunătățire a calității mediului urban, stabilite de convențiile internaționale, vizând conservarea mediului (Kyoto, biodiversitate, apă etc.), în vederea contracarării schimbărilor climatice⁽⁹⁾.

6.3 Resursele fizice

6.3.1 Reconversia urbană legată de procesele de transformare actuale va trebui să fie **caracterizată din ce în ce mai puțin de măsuri izolate, definite, delimitate**, trebuind să fie din ce în ce mai mult orientată spre procese de dezvoltare a contextelor polivalente, caracterizate prin calitatea și varietatea spațiilor și prin interacțiunea diverselor elemente: *elasticitate, maleabilitate, capacitate de primire*.

6.3.2 CESE consideră că reabilitarea clădirilor și infrastructurii nu se va putea sustrage constrângerilor crescânde impuse de mediul înconjurător, de procesele de integrare, de rolul din ce în ce mai important al interactivității.

6.4 Resurse imateriale

6.4.1 Prin programul *e-Europe*, din 1999, Convenția de la Lisabona (2000) și programele operaționale *i-2010*, Consiliul European arată că *e-societatea* reprezintă principalul factor de dezvoltare a UE. Ca atare, Consiliul UE dorește să promoveze proiecte care să grăbească evoluția unei societăți capabile să exploateze oportunitățile oferite de electronică și de interactivitate. În acest scop, au fost identificate unele măsuri de favorizare a intrării tuturor cetățenilor europeni în era digitală printr-o conexiune internet, în vederea creării unei societăți deschise, incluzive și cooperante.

⁽⁹⁾ Rudolf de Groot, *Function-analysis and valuation as a tool to assess land use conflicts in planning for sustainable, multi-functional landscapes*, *Landscape and Urban Planning*, 75 (2006), p. 175-186.

6.4.2 În consecință, acesta atribuie orașelor misiunea de a atrage cunoașterea, de a reinnoi sistemul de relații dintre administrația publică și cetățeni și de a stimula reconversia mijloacelor de producție⁽¹⁰⁾.

6.4.3 Nu există nicio îndoială că investițiile în inovarea tehnologică urbană trebuie să fie rapide și masive, dat fiind că nivelul concurenței impus de Estul Asiei este foarte ridicat⁽¹¹⁾.

7. Către un *New Deal* ecologic pentru spațiul urban

7.1 Aspectele de reabilitare urbană sunt complexe dar, pentru a fi eficiente, trebuie încadrate într-o strategie.

7.2 Cea mai urgentă chestiune se referă, probabil, la strânsa legătură dintre reabilitarea urbană, a mediului înconjurător și problema crizei economice. Ca atare, în opinia CESE, procesele de reabilitare urbană trebuie văzute în relație cu principiile economiei ecologice și ca o ocazie de aplicare a unui *New Deal* ecologic european⁽¹²⁾, care ar putea avea ca obiectiv principal integrarea diverselor morfologii urbane: orașul biotic, orașul materiei și orașul biților, toate acestea puse în slujba unui spațiu urban mai solidar. Din acest punct de vedere, trebuie reevaluat rolul mediului natural ca furnizor de bunuri și servicii esențiale vieții omului.

8. Orașul biotic

8.1 Consolidarea rețelei ecologice

8.1.1 Comitetul consideră că sunt foarte importante studierea orașului în calitate de ecosistem și cartografierea valorii patrimoniale a infrastructurii naturale (în măsura în care oferă, de exemplu, apă sau aer curat, protecția împotriva vântului, fertilitatea solului sau polenizarea), funcțiile acesteia fiind greu de înlocuit prin soluții tehnologice sau suplینirea

⁽¹⁰⁾ Forumul economic mondial, *The Lisbon review 2002-2006*: www.weforum.org/pdf/gcr/lisbonreview/report2006.pdf;
Comisia Europeană, *i-2010: societatea informației și mass-media în serviciul creșterii și ocupării forței de muncă*: http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/job_creation_measures/c11328_it.htm;
Fundația Ugo Bordoni, *Dosarul UE i-2010*, disponibil la: <http://www.fub.it/osservatorio/dossieruei2010/liniziativai2010>.

⁽¹¹⁾ Experiențele privind orașele ubicue (*u-city*) pot fi găsite la următoarele adrese:
MIT: <http://web.mit.edu/cre/research/ncc/casestudies.html>;
Milla digital: <http://www.milladigital.org/ingles/home.php>;
Tokyo: <http://www.tokyo-ubinavi.jp/en/about.html>;
Singapore: <http://www.itu.int/ubiquitous>;
Hong Kong: <http://www.info.gov.hk/digital21/eng/strategy/2008/Foreword.htm>;
Arabianranta (Helsinki): https://www.taik.fi/en/about_taik/arabianranta.html.

⁽¹²⁾ A se vedea, pentru acest capitol, *New economics foundation*, „*A green new-deal*”, Londra, 2009, disponibil la: www.neweconomics.org/projects/green-new-deal.

lor necesitând costuri foarte ridicate și având o eficiență cu mult mai scăzută decât cea a sistemelor biotice.

8.1.2 Se estimează că, până în 2050, în Europa se va înregistra o pierdere de 11 % din resursele naturale existente în 2000⁽¹³⁾, instituțiile publice trebuind, în consecință, să acorde o atenție specială efectelor acestui fenomen și să sporească investițiile pentru protecția ecosistemelor, ținând totodată seama de ecosistemele urbane.

8.2 Producția de energie din surse regenerabile

8.2.1 **Orașul este un element strategic pentru dezvoltarea energiei regenerabile.** Într-adevăr, îmbunătățirile și inovațiile tehnologice ale instalațiilor de încălzire și răcire, care reprezintă 40 %-50 % din cererea mondială de energie se află în centrul așa-numitei politici europene „20-20-20”, care urmărește îmbunătățirea performanțelor energetice (reducerea cu 20 % a gazelor cu efect de seră și a consumului de energie și creșterea cu 20 % a utilizării energiei din surse regenerabile).

8.2.2 Creșterea procentului de energie provenită din surse regenerabile, așa cum a fost prevăzută de planul strategic european pentru tehnologiile energetice SET (*Strategic Energy Technology Plan*) este foarte importantă pentru implicațiile sale asupra ocupării forței de muncă. Ca atare, comunitățile urbane ar trebui să fie primele care să se doteze cu aceste tehnologii, în acest scop fiind bine-venite deciziile Consiliului și ale Parlamentului European de a finanța Planul SET.

9. Orașul materiei

9.1 Creșterea eficienței energetice a clădirilor

9.1.1 **Creșterea eficienței energetice a clădirilor și infrastructurilor este un factor strategic pentru reconversia urbană în UE.** Datorită noilor tehnologii, potențialul de creștere a eficienței este enorm, până în 2050 cererea de energie primară putând fi redusă cu aproximativ 300 de exajouli, la o reducere anuală de 20-25 gigatone de CO₂. În prezent, investițiile anuale în tehnologii destinate sporirii eficienței energetice în UE se ridică la aproximativ 60 de miliarde EUR.

9.1.2 Un studiu publicat de Comisia Europeană în 2005 estima că investițiile necesare pentru economisirea a 20 % din energie ar determina crearea unui milion de locuri de muncă (directe și indirecte). Sectoarele în care s-ar concentra această economie sunt iluminatul clădirilor, echipamentele de birou, aparatele de uz casnic și cogenerarea.

⁽¹³⁾ Raportul Comisiei Europene privind *Economia ecosistemelor și a biodiversității (The Economics of Ecosystems and Biodiversity – TEEB)*, disponibil la <http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/economics/>.

9.1.3 CESE dorește ca obiectivul să nu fie doar acela de a economisi energia, ci să se urmărească și transformarea fiecărei clădiri într-un generator de energie (*every building – a power station*).

9.1.4 Aceasta presupune în anii ce vin investiții semnificative în cercetare, orientate spre transformarea modului de construire a orașelor, optimizând metabolismul acestora prin utilizarea noilor materiale și prin aplicarea pe șantier a unor soluții logistice din ce în ce mai rafinate.

9.1.5 Reînnoirea patrimoniului edilitar cere sinergii pe plan financiar și politici de cooperare pe plan global, dat fiind că:

- pierderea competitivității ar avea efecte negative asupra ocupării forței de muncă;
- trebuie să intre în competiție cu sisteme internaționale, îndeosebi cele asiatice (aflate în puternică expansiune), **măsurile de reabilitare trebuind, din această cauză, să fie considerate și ca bază de export;**
- **este nevoie de implicarea în acest proces a țărilor europene cu venituri mai scăzute;**
- **nu poate fi disociată de problema locuințelor sociale, care privește milioane de cetățeni europeni.**

9.2 Sistemul infrastructurii integrate

9.2.1 Documentele UE privind coeziunea socială subliniază importanța integrării tuturor tipurilor de infrastructuri, un concept care nu se limitează la asigurarea unor bune legături între regiuni. În Europa sunt prevăzute investiții de 600 de milioane EUR pentru modernizarea rețelelor până în 2020, din care 90 de milioane sunt alocate infrastructurilor „inteligente”.

9.2.2 Abordarea din perspectiva unei infrastructuri integrate trebuie să reprezinte un obiectiv important al reabilitării urbane și trebuie să permită accesul la:

- servicii precum asistența medicală, educația și energia durabilă, care devin interactive datorită rețelelor de telecomunicații, ca în cazul telemedicinii și al învățării online;
- sistemele de transport, a căror integrare durabilă înseamnă îmbunătățirea legăturilor feroviare, a căilor navigabile, a accesului către aeroporturi și, totodată, dezvoltarea lanțurilor de transporturi intermodale, a sistemelor avansate de administrare a traficului, a pistelor pentru biciclete și a trotuarelor. Sistemul integrat de transporturi sprijină politica de urbanizare care urmărește să evite dispersia

locativă, pentru a diminua costurile energetice și sociale ale navetismului și ale tranzacțiilor comerciale;

- un sistem durabil de transporturi combinat cu un sistem energetic eficient reprezintă nucleul politicii UE de reabilitare urbană, care ar trebui să finanțeze cu prioritate rețele durabile de transporturi și rețele energetice funcționale pentru periferiile care trebuie reabilitate;
- rețeaua energetică. Dezvoltarea sectorului transporturilor cu tracțiune electrică (cf. directiva privind energia regenerabilă), a telecomunicațiilor și a sectorului digital va genera o creștere exponențială a consumului de energie. În acest scop, este necesară realizarea unei rețele inteligente de distribuție, care să reducă la minimum pierderile, să crească eficiența, să poată fi adaptată la evoluția nevoilor și să fie în măsură să absoarbă excedentul de producție de energie solară. De asemenea, trebuie încurajată crearea unei rețele de reîncărcare a vehiculelor electrice și cu hidrogen, alimentate din surse locale de energie regenerabilă;
- rețelele telematice, în special internet în bandă largă, devenite esențiale pentru întreprinderi și familii.

10. Orașul biților

10.1 Platformele urbane de înaltă interactivitate, aflate în curs de realizare cu ajutorul tehnologiilor de comunicații de ultimă generație, sunt destinate grăbirii proceselor de reconversie urbană și introducerii unor factori inovatori semnificativi, în direcția:

- depășirii orientării spre centru a infrastructurii rutiere, în favoarea unei sinergii între drumuri, GPS-uri, computere, prin crearea unei rețele care să permită realizarea unor sisteme logistice interactive;
- conectării locuințelor cu restul lumii, ceea ce le-ar permite un rol mai important și le-ar transforma, în raport cu tipul de legătură, în loc de muncă, de recreere, de asistență etc.;
- integrării ofertei de servicii publice cu serviciile private. Aceasta prilejuiește procese de reconversie a platformelor administrației publice (permis de construire, cadastru, fisc etc.) pentru a le face accesibile în mod interactiv pentru întreprinderi, domiciliu sau pentru terminalele digitale personale ale cetățenilor;
- realizării de progrese radicale în furnizarea unor servicii medicale, însoțite de reduceri de costuri semnificative. Noile tehnologii în rețea, miniaturizarea și mobilitatea aparatelor permit monitorizarea la domiciliu a celor mai importante funcții vitale și procedurile de asistență online;

- reducerii asimetriei relațiilor dintre cetățeni și deținătorii de cunoștințe (tehnice, medicale, politice etc.), astfel încât acestea să evolueze de la structurile istorice de relații descendente (*top-down*) către noi structuri cooperante;
- monitorizării atente a întregului ciclu de viață urbană, în vederea realizării de economii considerabile în gestionarea resurselor orașului.

11. Orașul bazat pe solidaritate

11.1 Factorii examinați mai sus sunt, desigur, importanți, dar nu reprezintă decât instrumentele unui proces de reînnoire urbană al cărui scop fundamental este creșterea coeziunii sociale, cu respectarea principiului fundamental al comunității noastre europene, afirmat în repetate rânduri.

11.2 Pentru creșterea coeziunii sociale este nevoie de reînnoirea sistemelor de management la toate nivelurile, de la cel comunitar la cel local, pentru a putea face față complexității și diversității relațiilor specifice societății noastre. Este vorba de transformarea lanțului de relații din punctul de vedere al abordării cooperative, prin reducerea asimetriilor și evoluția conceptului de *leadership*.

11.3 Abordarea cooperativă: este o practică fundamentală a gestionării durabile, care urmărește să permită accesul tuturor celor interesați la luarea deciziilor. A apărut odată cu activarea forumurilor civice și și-a extins aria de acoperire datorită evoluției suporturilor tehnologice interactive. Această abordare este sintetizată în sloganul Academiei americane de administrație publică (*National Academy of Public Administration*): „Nu ne întrebați ce putem face pentru voi, să ne întrebăm ce putem face împreună”⁽¹⁴⁾.

11.4 Reducerea asimetriilor: posibilitatea accesului în timp real la sisteme de cunoaștere din ce în ce mai eficiente și posibilitatea de a dialoga în timp real reduc distanța dintre posesorii de expertiză și cei care au fost un timp utilizatori pasivi, această evoluție modificând relațiile dintre persoane, dar și semnificația spațiului urban, care devine catalizatorul noilor relații (de exemplu, serviciile ambulatorii/de urgență care sunt relocate din spitale în stații de metrou, hipermarketuri etc.).

11.5 Evoluția conceptului de *leadership*: destructurarea sistemelor de relații și înmulțirea posibilităților de cooperare

înseamnă funcții noi pentru responsabilii publici, care sunt chemați să exercite în același timp roluri de conducere și de facilitare.

11.6 Modificarea substanțială a sistemului de relații deschide calea unor schimbări profunde în modelele de organizare a administrațiilor locale în special, ca o parte a unei tendințe ce poate fi definită drept tranziție de la acțiuni (trăsături specifice ale planurilor strategice) la activarea unor platforme partajate (caracteristice gestiunii durabile). Modelul de platformă deja experimentat de UE pentru organizarea sectoarelor productive și educative ar putea fi extins, astfel încât să constituie o rețea strânsă de relații care să cuprindă toate părțile interesate din comunitățile urbane, favorizând politicile de subsidiaritate între comunitățile slabe și cele puternice. Astfel, se poate vorbi de:

- platforma de consolidare a sentimentului de comunitate, care să cuprindă cel mai larg spectru de părți interesate și de grupări de comunități locale;
- platforma educativă: destinată elaborării de politici inovatoare în favoarea cunoașterii și cercetării și stimulării reconversiei createoare a orașelor;
- platforma tehnologică: destinată furnizării expertizei indispensabile activării și gestionării proceselor inovatoare;
- platforma de resurse, destinată:
 - elaborării mecanismelor financiare inovatoare, rezultatul colaborării dintre componenta publică și cea privată, după modelul programelor JESSICA și JASPER;
 - implementării politicilor financiare care influențează pozitiv nivelurile de echitate, favorizându-i pe cetățenii cu venituri modeste și implicându-i în strategiile complexe de renovare urbană;
 - elaborării unor politici contabile bazate pe determinarea valorii economice a bunurilor și serviciilor, ținând seama de costul extragerii resurselor naturale și al eliminării deșeurilor, în vederea implementării unei politici fiscale de descurajare a irosirii materiilor prime. Veniturile fiscale care ar rezulta de aici ar trebui să fie alocate investițiilor în favoarea păturilor sociale defavorizate.

Bruxelles, 26 mai 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽¹⁴⁾ Disponibil la <http://www.collaborationproject.org/display/home/Home>.